

Významnou lokalitou je také řeka Sázava [6], která je páteřním tokem celého kraje. Její makrofauna je zejména v západní části Vysočiny výrazně bohatší než jiné vodní toky. Řeka Sázava představuje na Vysočině jediné místo, kde se vyskytuje roztroušená populace vzácné **škebličky ploché** (*Pseudanodonta complanata*) [1].

Zajímavou lokalitou je také vodní nádrž Švihov, která zasahuje i na Vysočinu. Přestože se jedná o umělou nádrž, tak její existence výrazně zvyšuje biodiverzitu celé oblasti a vyskytují se v ní druhy, které na Vysočině nejsou příliš časté. Nejzajímavějším zjištěním je existence početné populace **bahenky pruhované** (*Viviparus viviparus*) [7].

Za zmínku stojí i výskyt jednoho z mála zástupců čeledi praménkovití, a to **praménky rakouské** (*Bythinella austriaca*), která obývá prameny a pramenné stružky. Zapomenout nesmíme ani na novodobé přistěhovalce, pocházející většinou z jiných kontinentů. Na Vysočině bylo zjištěno šest druhů, z nichž zřejmě „nejnebezpečnějším“ pro původní společenstva je **škeblice asijská** (*Sinanodonta woodiana*) [8].

www.prirodavysocinny.cz

V roce 2017 vydala Pobočka České společnosti ornitologické na Vysočině v rámci projektu „Přírodní rozmanitost Vysočiny“ podpořeného grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.

text: Luboš Beran foto: 1, 4, 6, 8 – Luboš Beran; 2 – Ondřej Simon; 3 – Michal Horsák; 5 – Vojtěch Kodet; 7 – Monika Štambergová grafická úprava: Terezie Kodetová

Vodní měkkýši Vysočiny

Měkkýši (Mollusca) jsou starobylou skupinou živočichů známou již od prvohor, kdy tvořili významnou složku ekosystémů tehdejších moří (např. amoniti). V současnosti jsou druhou nejpočetnější skupinou živočichů. Většinu jejich druhového bohatství však lze najít v mořích a oceánech, kde se také vyskytují všechny známé skupiny od primitivních přílipkovců až po nejdokonalejší hlavonožce (např. chobotnice, sépie, krakatice, olihně), kteří představují jeden z vrcholů vývoje bezobratlých živočichů. Charakteristickou vlastností měkkýšů je měkké tělo a žlaznatý plášť vytvářející schránku. Z mnoha dnes existujících skupin měkkýšů se v České republice vyskytují pouze dvě, a to plži (Gastropoda) a mlži (Bivalvia).

Z území České republiky je zatím známo z volné přírody 251 druhů měkkýšů, z toho 223 druhů plžů (51 vodních a 172 suchozemských) a 28 mlžů. Vodní měkkýši obývají u nás různá vodní stanoviště od vod podzemních až po největší řeky či nádrže. Nejbohatší společenstva lze nalézt v nivách velkých řek. Především tam, kde řeka nebyla regulována a v nivě zůstalo zachováno větší množství různých vodních stanovišť od vlastního vodního toku přes čerstvě odstavená říční ramena, tůň až po různé mokřady. Směrem proti proudu diverzita silně klesá a v podhůří či v horách se vyskytuje pouze něko-

lik málo druhů. Z toho vyplývá, že Vysočina nemá z pohledu vodních měkkýšů ideální podmínky, ať už z důvodu relativně vysoké nadmořské výšky, nevhodného geologického podkladu či absence větších vodních toků a jejich niv. Přesto se podařilo z tohoto území získat údaje o výskytu 49 druhů vodních měkkýšů. Ve 27 případech se jednalo o plže a ve zbylých 22 o mlži. Tento počet tvoří 62 % všech vodních měkkýšů zjištěných na území ČR. Jsou mezi nimi druhy běžné, které převažují, ale také druhy velmi vzácné a ohrožené. Zjištěno bylo i několik druhů nepůvodních.

Jedním z nejvýznamnějších je bezesporu **perlorodka říční** (*Margaritifera margaritifera*) [2]. Bohužel tento druh, vyskytující se v Jankovském a Kladinském potoce, zde již vymírá. Populace je silně přestárlá a nerozmnožuje se. Situace je sice řešena záchranným programem, nicméně vzhledem k nepřilži vhodnému životnímu prostředí (znečištění, eutrofizace), zde zřejmě nepřežije.

Velmi vzácná necelé 2 mm velká **hrachovka čárkovaná** (*Pisidium tenuilineatum*) na Vysočině již vyhynula. Naproti tomu **hrachovka říční** (*Pisidium amnicum*) [3] přežívá na poslední lokalitě v říčce Řečici.

Celoevropsky ohrožený **velevrub tupý** (*Unio crassus*) [4] se na Vysočině vyskytuje ve slabých populacích na několika lokalitách, jako je Martinický potok, Želivka, Rokytná [5] či Hejlovka.

